

poproszeni nr dl-463/1094

W. 15
24

zone - Klein

Gdańsk - Oliwa

poza Pom.
Mieszko Rzeszów Toruń
Z W Z - AK: "AK"
++ Klein Howard
ps. "Krotki"
M-463/1094 Pom.

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

Klein Konrad

T:K-463/1094 Pom.

*poza Pom. Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
ZW 2-17K "A2"*

I./1. Relacja *k. 3 s. 1-3*

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora

II. Materiały uzupełniające relację *k. 1 s. 1*

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945)

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945

III./5. Inne ...

IV. Korespondencja

1) uzupeł. rel. k. 2 s. 1-3

V. Nazwiskowe karty informacyjne *k. 1*

VI. Fotografie *dział i ikonografii.*

1/1. Relacja - Klein Konrad

1. Biografia - relacja autorstwa Wiktor a
Marca, rękop. luty 1992, 15 s. oryg. k. 3 s. 1-3

Biografia

Ppor. Konrad Klein s. Władysława nr. 19.02.1916 r.

w Grybnie pow. Chetmno. Przed wojną naukowo-techniczny w Unistawiu. Ukończył 3-iej Kompanie Korpusu Kadetów Nr 2 w Chetmnie poczynił wstąpił do 63 pp. w Toruniu Ukończył Szkołę Podchorążych dla Podoficerów Zawodowych w Bydgoszczy. Ukończył roczny kurs Centralnej Szkoły Korpusu Ochrony Pogranicza.

We wrześniu 1939 r. z Oddziałem Korpusu Ochrony Pogranicza utworono Dywizję Bojową, która miała razić odcinek bojowy w okolicach Suchej K/ Krakowa. Dywizja ta dotarła jednak do Przemysła i rozpoczęła walki z Niemcami na szlaku Janów, Sadowa Wisnia, Brochunice do obrony Lwowa, gdzie zostali rozbrojeni przez wojska radzieckie i internowani.

Potem przesłani z jeńców poškodzenia z Pomona przekazano Niemcom za wymianę jeńców ze wschodnich terenów Galicji.

W międzyczasie K. Klein uczył z obrotu dla internowanych i dnia 8 grudnia 1939 r. znalazł się w rodzinie w Unistawiu, gdzie wraz z rodziną prześladowany - więziony, ponieważ nie chciał podpisać volkslisty. W roku 1940 uciekł z Pomona do G. G. do Rzeszowa gdzie podjął pracę w Zakładach Lotniczych „Flugmotorenwerk” w Rzeszowie. W październiku 1941 r. komendant

Jednostki Sabotażowo-Dyweryzyjnej zorganizowanej w fabryce poturznik WP Zbigniew Wilk z Torunia przyjmując go na cześć ZWZ-AK i nadaje mu pseudonim „Krótki”. Od lipca 1942 r. ppor. K. Klein zostaje d-cą Grupy Sabotażowo-Dyweryzyjnej Armii Krajowej w Zakł. Lotniczych w Rzeszowie, którą organizuje i rozwija sprawnie i dość szybko tworzy patroli 3 i 5- cio osobowe z trafnych polskich pracowników fabryki. Rozwija sabotaż i dywersję w fabryce na znaczną skalę i skutecznie. Bierze udział w ka-konspiracyjnej produkcji broni w cześciach, które po wywiezieniu z „Flugmotorenwerk” składano w jego mieszkaniu i w mieszkaniu komendanta Jednostki S-D. AK por. Zbigniewa Wilka.

Ta produkowana broń i zdobywana wraz z materiałami wybuchowymi i amunicją przechowywane były w piwnicach mieszkania por. Wilka, ppor. K. Kleina i plut. W. Marcza w Rzeszowie. Część jej przewożona była do Hyżnego do Jano Trzypny.

Ppor. Konrad Klein ps. „Krótki” swój pseudonim otrzymał chyba z uwagi na swój niski wzrost - około 155 cm. Odznaczał się wesołym usposobieniem, był bardzo koleżeński, towarzyski i każdej chwili

gotów mieć pomoc swym podwładnym i Kolegom. Miał dar łatwego nawiązania znajomości. W działaniach konspiracyjnych zdecydowany, odważny o wybitnej inteligencji i pogodnym duchu. Jako dobry wyszkolony oficer wojska drugiej Rzeczypospolitej brał udział w szkoleniu wojskowym w zakresie podchorążówki wybranych kandydatów Akowców, najczęściej w swoim mieszkaniu. W końcu lutego 1944 r. razem z por. Wilkiem - sanitariuszem Flugmotoranwerku zorganizował pożar ambulatorium medycznego f-ki w celu uniemożliwienia wykrycia przez spodziewaną kontrolę niemiecką poważnych braków medykamentów, opatrunków, bandażów, które wynosiliśmy z fabryki dla zbrojnych działaczy partyzanckich. Incydent ten por. Wilk przyjął ryciem. Mocno poparzony 13-dnią intensywnego leczenia w szpitalu wesołskim zmarł.

W lipcu 1944 r. por. Klein wziął także udział w przygotowywaniach do akcji "Bura". Znalazł się także w rejonie Hrynego, gdzie wziął udział w walkach zbrojnych z Landarmee niemiecką rabując polski dobytek niemieckiej ludności.

Tożsamo przed wkroczeniem wojsk radzieckich do Rzeszowa zorganizował i współdziałał w rozbrojeniu i uszkodzeniu torów boernicy kolejowej, aby uniemożliwić Niemcom wywiezienie marmuru i urządzeń z fabryki, które były już zatadowane na kilkunastu wagonach.

Po wkroczeniu wojsk radzieckich udaje się mu ratować w Komendzie Powiat. MO, w Rzeszowie, gdzie organizuje i pracuje w charakterze urzędnika w Wydziale Spraw Tajnych. Jako konspiracyjny akowiec oddaje wiele usług kolegom ostrzegając ich przed aresztowaniem i t.p.

W KP MO pracuje około 3 miesiące, później wraca do pracy w Zakładach Lotniczych. Jako jeden z pierwszych wraca na Pomorze do Torunia. Tu nawiązuje kontakt z byłymi kolegami 63 pułku piechoty i wstępuje do 4-tej Grupy Zbrojnej Armii Krajowej na Pomorzu, której charakterystyka i proces sądowy opisany został w gazecie "Ziemia Pomorska" Nr 88 str. 6 z dnia 1946/47. Skazany wyrokiem Sądu Wojskowego w Bydgoszczy wraz z 16 + 13 = 29 członkami organizacji, na kary od 2 do 10 lat więzienia. Dzięki postanowieniu amnestyjnym odryskat wolność. Zatrzymał rodzinę i wyjechał do Gdańska-Oliny, gdzie był współorganizatorem Spółdzielni Robotniczej podległej pod Dyr. ZSO "Polam" w Gdańsku. Pracował tam przez 31 lat, ostatnio

jako kierownik Działu Pracy Naktaderaj. Za ofiarę, pełną zaangażowania pracę odznaczony został dyplomem i odznaką „Zastwiony Działacz Ruchu Spółdzielczego” (jako berpartyjny). Z małżeństwa miał dwoje dzieci, które wychował na wzorowych obywateli polskiej Spółecności.

Do organizacji ZBoWiD nie chciał należeć - mimo namawiania - zastanawiając się honoru polskiego oficera oraz ^{braniem udziału} w tej organizacji. Zmarł w 1986 roku, pozostawił żonę emerytkę o miskiej emeryturze, która mieszka w Gdainsku - Olivie, ul. B. Krzywoskiego 27. Natomiast ojciec Konrada, Władysław Klein znany i sławny właściciel warsztatu rzemieślniczego w Unistawiu - powstanie Śląski i wielkopolski, nagabywany przez okupanta. Z powodu niemieckiego narzeka-folklisty niemieckiej nie podpisał. W wyniku tego został aresztowany i uwięziony w obozie koncentracyjnym w Oranienburgu, gdzie przebywał 4 lata. Poddany był rabiżom pseudomedycyny. Obojętne, wrócił do Unistawia i tu zmarł w 1984 roku.

Krótką biografię ppłk. AK Konrada Kleina wg własnej wiedzy
Toruń, luty 1992 r. (napisał żołnierz AK H. Marzec ps. „Wit”)

11. Materiały uzupełniające relacje -
- Klein Konrad:

1. art. Bronie i amunicja w semaforze
kolejowym, "Dziennik Pomorski" nr 88, 1947,
Kserokop. k. 1 s. 1

1946/47 r

Proces „4 grupy zbrojnej AK” na Pomorzu

Broń i amunicja w semaforze kolejowym

Sąd Wojskowy w Bydgoszczy wymierzył kary od 2 do 10 lat więzienia, darując połowę na mocy amnestii

W grudniu ub. roku ujawniona została w Toruniu przez władze bezpieczeństwa zbrodnia działalności konspiracyjnej nielegalnej organizacji, podszywającej się pod zwęż „AK”, a której celem było obalenie istniejącego w Polsce demokratycznego ustroju, drogą przetrwania zbrojnego.

Ułożona organizacja nosiła nazwę „4 grupa bojowa AK na Pomorzu” i była zbudowana na wzór batalionu, obejmujący na terenie Pomorza 3 bataliony, które z kolei składały się na kompanie, a te na plutony. W wyniku przeprowadzonej akcji ujęto prawie wszystkich członków organizacji wraz z dowódcami, którzy jak się okazało,

w dużej części byli członkami legalnego stronnictwa PSL, co też skłoniło władze bezpieczeństwa do zawieszenia jego działalności na terenie Pomorza.

Ustalono, że organizacja ta była zakapturzona w kolejnictwie, a jej cele sięgały nadto daleko poza Toruń na teren Lipna i Grudziądz. Członkowie rekrutowali się ze środowiska drobnej inteligencji i w pracy codziennej byli zatrudnieni w PKP, dalej nauczyciele szkół powiatowych oraz z rolników, oturkianych, obalamuconych przez swoich prowodyrów.

Organizacja rozpoczęła swą działalność już w 1945 roku.

Kultury działalności tej organizacji na terenie pomorskim są ponure. Przewodzą także akcje terrorystyczno-razunkową, dokonując szeregu groźnych napadów i rabunków m. in. na kasjera kolejowego w Toruniu, którego zrabowano 1 milion 800 tysięcy zł.

Organizacja także przeprowadza

ła akcję rozsyłania listów z pogrozkami pod adresem członków partii PPR. Ukrywaną broń znaleziono w murze semaforu kolejowego na Dworcu Głównym w Toruniu.

Po wyłączeniu sprawy „prowodyrów” tej organizacji którzy odpowiadają za swoją zbrodniczą działalność osobno. Rejonowy Sąd Okręgowy w Bydgoszczy rozpatrzył w dwóch grupach sprawę tych wszystkich szarych członków organizacji, którzy poszli na łap obłudnego frazesu i ślepi na nagą prawdę, maczali palce w tej zbrodniczej mafii.

W pierwszej grupie zasiadło przed Sądem 16 oskarżonych. W wyniku rozprawy skazani zostali: Czesław Arazny z Torunia, pracownik PKP na 5 lat, Józef Lisowski z Torunia na 4 lata i 6 mies., Stanisław Kubiak, Jadwiga Syrocka, Józef Janusz, Franciszek Klimecki, Wiktor Łapicki, Feliks Sobiecki, Zdzisław Ozrybiński, Franciszek Grobelski, Alfons Radke, Leon Wasilewski — wszyscy na 5 lat więzienia, Edward Borowicz na 3 lata, Franciszek Wasilewski na rok i 6 mies. więzienia.

Po uwzględnieniu ustawy amnestyjnej większość oskarżonych odzyskała wolność.

W drugiej grupie odpowiadało

przed Sądem 13 oskarżonych. Są: Jan Liczmański z Torunia, Józef Nocny z Osieka, pow. Lipno, Adam Luliński, Oborowo pow. Lipno, Ludwik Kolankiewicz z Czarnikowa pow. Lipno, Zdzisław Czernikowski z Czarnikowa, Stanisław Krajewski z Osieka pow. Lipno, Tadeusz Gadomski z Torunia, Józef Malinowski z Torunia, Alina Sadowska z Warszawy, Stefan Lachowicz z Torunia, Tadeusz Lewandowski z Torunia, Konrad Klimecki z Torunia i Antoni Stoliński z Torunia.

Oskarżonym wymierzono kary od 7 do 2 lat. I tu większość oskarżonych odzyskała wolność dzięki dobrodziejstwu ustawy amnestyjnej.

IV/1. Korespondencja uzupełniająca
relacje - Klein Komrad

1. Pismo Wilkonia Marca do Fundacji
z 21.03. 1994 wraz z pismem - "Do
wniosku o nadanie Sztybu Armii Krajowej
i Sztybu Partyzanckiego z 21.03. 1994,
zlep. oryg. + zlep. kserokop. k. 2 s. 1-3

Toruń, dn. 21.03.1994 r.

Fundacja
Archiwum Pomorskie AK

Wpłynęło dnia 21.03.94

L.dz. 239/794

TV/1/1

W Toruniu

W załączeniu przesyłam kserokopis relacji dotyczącej danych do wniosku o nadanie Krzyża Armii Krajowej i Krzyża Partyzanckiego sp. ppor. Konradowi Kleinowi ps. "Krótki" - uczestnikowi w walkach cywilnych polskiego narodu i państwa.

Oryginał danych do wniosku przesyłam także do rodziny zmarłego K. Kleina do Gdańska - Olivy ul. B. Krzywoustego 27/9 - z najczystsza prośbą o podjęcie działań w wyżej wym. kierunku.

Z wyrazami szacunku
A. Maras
Toruń

Zał. 1

H. W. Maras

Do wniosku o nadanie Krzyża Armii Krajowej
i Krzyża Partyzanckiego

IV/1/2

Dla uczestnika Ruchu Oporu AK, ppor. Konrada Kleina

Wykształcenie wojskowe - Uczeń Korpusu Kadetów Nr 2
w Chetmie 1932 do 1935 r.

- 63 pułk piechoty w Toruniu i Szkoła Podchorążych w Rydgoszczu 1936/37 r., Uzyskał stopień podporucznika.
- W 1938/39 r. ukończył roczny Kurs Centralnej Szkoły Korpusu Ochrony Pogranicza.

Dane osobowe

Konrad Klein, syn Władysława i Marii

urodz. 19.02.1916 r. w Gryźbnie woj. toruńskie
zam. do chwili śmierci ul. B. Krzywoustego 27 m. 9
80-360 Łdańsk-Oliva

Rejon działania:

Okręg AK - Kraków
Podokręg, Inspektorat - Rzeszów
Placówka - Zakł. Lotnicze „Flugmotorenwerk”
w Rzeszowie

Opis:

Konrad Klein, uciekinier z Pomorza, od lipca 1942 r. do 2 sierpnia 1944 roku brał udział w Ruchu Oporu - Armii Krajowej jako d-ca Grupy Sabotażowo-Dyweryzyjnej AK w stopniu podporucznika, działającej w zakładach lotniczych „Flugmotorenwerk” w Rzeszowie. Zaprzysiężony przez por. Zbigniewa Wilka - komendanta Jednostki Sabotaż.-Dywers. AK w/m, otrzymał ps. „Krótki”. Dowodził drużyną konspiracyjną, składającą się z kilku patroli działających na poszczególnych oddziałach fabryki (oddz. mechaniczny), do lipca 1944 roku.

Ppor. Konrad Klein ps. „Krótki” w swoim mieszkaniu przechowywał broń i amunicję. Brał udział w szkoleniu ochotników w zakresie wojskowym. W lipcu 1944 r. w ramach akcji „Burza”, ze swoją drużyną wziął udział w walkach z Niemcami w rejonie Hynego, w składzie Zgrupowania I AK, w Obwodzie „Rozbratel” - grupa „Józefa”.

Po powrocie do Torunia, wiosną 1945 r. spotkał się z kolegami z wojska i wstąpił do „4-tej grupy bojo-

wey Armii Krajowej na Pomorzu", obejmującej na te-
renie Torunia 3 bataliony. W grudniu 1946 roku
Konrad Klein wraz z innymi członkami grupy AK
został aresztowany i osądzony przez Rejonowy Sąd
Okręgowy w Bydgoszczy na 2 lata więzienia.
W niedługim czasie zwolniony na podstawie ustawy
amnestyjnej. (Dane z gazety "Ziemia Pomorska" nr 88
z 1947 roku)

Po opuszczeniu więzienia przeniósł się do Łydańska-
Olivy wraz z rodziną, która mieszka przy ulicy
Bolesława Krzywoustego 27/9

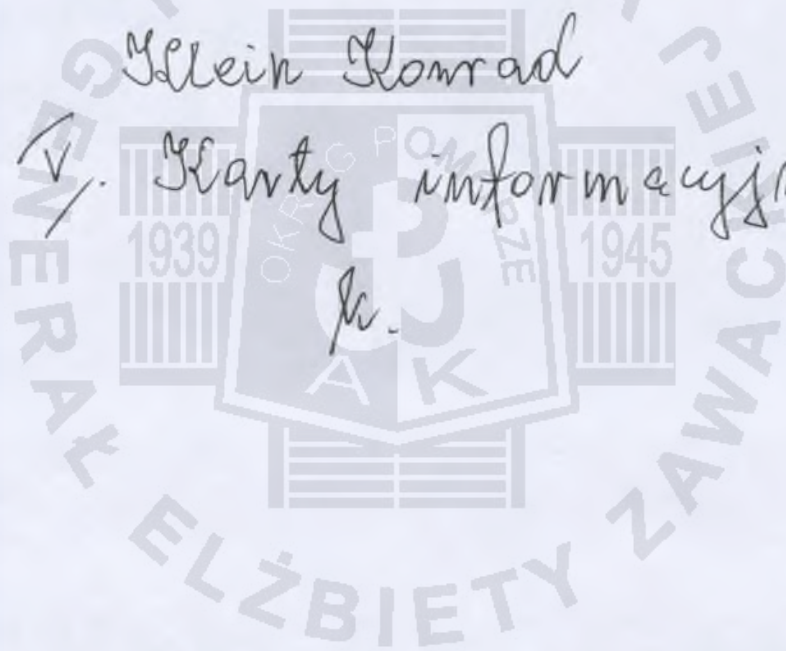
Rel. H. Marzec
Toruń, 21.03.94 r.

T: M-463/1034 Dom. pose Dom.

Wlein Konrad

✓. Party informacyjne
p.

Pozna Pom
AK 1

KLEIN Konrad

"Krótki"

członek grupy "Wilk" w Rzeszowie.

Pochodzi z Urzędowa/k. Tomasz

T: Mamec W, insp. Pozna Pom, I/1/s.2

TCH98

Opracowanie Tomasz Chimiński
1998

p. Klein - zona
Gdańsk - Oliwa

Wiktor Mianec - przyjaciel

Toruń,

M-463/1094

TORUŃ
Poza Pom
ZWZ AK

++ Klein Konrad

Włocławek

